

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Dermed er baggrunden for en bibliotekslovgivning blevet en anden, og det er naturligt, at dette følges op af en revision af loven, sådan at denne nu går ud fra det kommunale bibliotek som hovedreglen, medens det selvejende bibliotek bliver en undtagelse og kun opretholdes med statstilskud, hvor der står en virkelig økonomisk indsats fra privat side bag. Samtidig må forbindelsen til biblioteksvæsenet knyttes i de ca. 100 kommuner, der endnu ikke har noget folkebibliotek; disse kommuner må skaffe deres beboere adgang til at låne bøger enten ved selv at oprette bibliotek eller ved at træffe aftale med en anden kommune om betjening gennem dennes biblioteksvæsen.

Når landet på denne måde er 100 pct. dækket med biblioteker, er baggrunden skabt for den reform, som forslaget om fri låneret betyder, nemlig at enhver, der har bopæl her i landet, skal kunne gå ind på et hvilket som helst folkebibliotek og låne den bog, han ønsker. Denne frie låneret praktiseres allerede i nogle kommuner, medens andre holder på, at kun kommunens egne beboere kan låne i dens folkebibliotek. Ved at fastslå den frie låneret som almindelig gældende regel vil man gøre biblioteksbenyttelsen lettere for mange, der arbejder i en anden kommune end den, de bor i.

Folkebibliotekernes formål skal som hidtil i første række være at stille bøger til rådighed i oplysningens, uddannelsens og kulturlivets tjeneste, men den tekniske udvikling har bragt de såkaldte audio-visuelle hjælpemidler — film, billedbånd, grammofonplader og lydånd — frem i en sådan målestok, at det vil være naturligt, at disse hjælpemidler også kan tages i brug i bibliotekerne og ligestilles med bøgerne med hensyn til statstilskud.

Tilskudsordningen har hidtil været den, at staten ydede en bestemt procentdel af de faste stedlige tilskud, der var ydet biblioteket i det foregående finansår. Denne ordning medfører 2 væsentlige ulemper for kommunerne: tilskuddet falder først året efter, at udgifterne har været afholdt, hvad der igen giver store udsving i forholdet mellem statens og den stedlige andel af bibliotekets driftsudgifter år for år, og tilskudsprocenten falder brat, så snart de stedlige tilskud passerer 25.000 kr.

For at afbøde disse ulemper foreslås statens tilskud nu fastsat til en bestemt procent af bibliotekets udgifter i henhold til et af kommunalbestyrelsen godkendt budget, sådan at tilskuddet kan udbetales i det løbende regnskabsår og kun den eventuelle nødvendige regulering i henhold til regnskabet finder sted senere. Staten yder altså sin andel af ekstraordinært store udgifter i et driftsår, samtidig med at kommunen yder sin, og uheldige bølgebevægelser undgås. Tilskudsprocenten foreslås fastsat til 45, svarende nogenlunde til den nuværende sats på 80 pct. af de stedlige tilskud, dog sådan at den for den del af udgifterne, der ligger ud over 275.000 kr., går ned til 30 pct., omtrent svarende til den nugældende lovs 40 pct. af stedlige tilskud. Af økonomiske grunde har jeg ikke anset det for muligt at yde samme procentmæssige tilskud over hele linjen, sådan at også de virkelig store biblioteker fik fuld fordel af lovændringen, men den foreslåede forhøjelse af aftrapningsgrænsen til 275.000 kr. — som efter den gældende lov ville svare til stedlige tilskud på 150.000 kr. — betyder, at mindre og mellemstore biblioteker ikke hæmmes i deres ekspansion på samme måde som nu. Yderligere er det foreslået, at biblioteksforbund eller andre aftaler mellem kommuner om fælles biblioteksdrift kun skal rammes af aftrapningsgrænsen i det omfang, hver kommunes udgift for sig passerer de 275.000 kr., idet det er vigtigt, at kommunerne kan rationalisere deres biblioteksdrift gennem sådanne aftaler, uden at det får økonomiske konsekvenser i form af nedsat statstilskud for dem. Merudgiften ved den ændrede tilskudsordning må anslås til 4,6 mill. kr.

Om centralbiblioteker indeholder forslaget den bestemmelse, at udgifterne ved oplandsvirksomheden, som fremgår af særligt regnskab, skal afholdes med halvdelen af staten og halvdelen af vedkommende amt. Det tilsigtes hermed at fritage centralbibliotekernes hjemstedskommuner for den meget betydelige underskudsdekning, de rent faktisk yder under den nugældende lov, hvor amternes tilskudsforpligtelse kun er markeret, uden at der er givet nærmere regler for, hvad amterne skal yde. Imidlertid er der de sidste år vist megen god vilje fra amternes side på dette felt; en række amter